ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל

Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel

www.bil-is.com

חברי ארגון נכבדים | דף מידע 144 | 21.12.12

בדף העדכון הפעם הנושאים הבאים:

- "מסע לחיים" של תלמידי בתי הספר מעפולה והביקור בבילגוראיי.
- התארגנות לקראת סיור נוסף של חברי ארגון יוצאי בילגוראיי לפולין ולבילגוראיי.
- תעודת זהות של יהודי שנולד ב 1878 בבילגוראיי שהופקה ביאנוב לובלסקי.
- העברת העתק הארכיון של ארגון יוצאי בילגוראיי לידי "יד-ושם"
- על תוכנות עצי משפחה של חברת מיי הריטאג' (MyHeritage) ועל העמותה הישראלית לחקר שורשי המשפחה.
- מוזיאון יהודי פולין בוורשה
- "ורשה זה לא רק גטו" ראיון ראשון עם שגריר פולין בישראל - כתבה שהתפרסמה בהארץ 14.12.12
- תערוכה וכנס על יהודי פולין, 17 דצמבר – 27 דצמבר 2012

"מסע לחיים" של תלמידי בתי הספר מעפולה והביקור בבילגוראיי.

במהלך חודש נובמבר, יצא משלחת של תלמידים ומלווים של העיר עפולה לסיור בפולין, בראש המשלחת עמד ראש עיריית עפולה מר אבי אלקבץ. זהו הסיור השני שהפך למסורת שבו משתפות שתי העיריות [עפולה ובילגוראיי] פעולה במסגרת הביקור של האורחים בישראל בבילגוראיי ובסביבתה. הסיור כלל מפגש ערב בין תלמידי בילגוראיי והאורחים הישראלים בעיר זמושץ, אזכרה משותפת באתר ההנצחה בלז'ץ ומפגש בבילגוראיי. למסע זה הצטרפה חברתנו שרה אבינון [כאשת העדות] והיא העבירה לצעירים את סיפורה והוסיפה להם נדבך אוטנטי חשוב בהבנת התקופה הקשה ביותר בהיסטוריה העולמית והיהודית בפרט.
ביקשתי משרה שתסכם את רשמיה מהסיור ומהימים הקשורים לבילגוראיי ולהלן הקטע שרשמה:

"זה קרה אמנם במקרה, אבל בדיוק בשבוע שבו ביקרה כאן בארץ חסידת אומות עולם דנוטה מיקולסקי מבילגוראיי, ביקרה בפולין משלחת מישראל. הייתה זאת משלחת ייצוגית של העיר עפולה, שהיא כידוע עיר תאומה לבילגוראיי.

בעוד רבות ממשלחות הנוער היוצאות לפולין הן משלחות של בית ספר, הרי למשלחת של עפולה כמה מאפיינים ייחודיים: היו בה בני נוער מכיתות י"ב ממסגרות חינוכיות שונות, כגון מתיכון אורט, מבתי ספר דתיים, מקבוצת "מנהיגות נוער", מלווים במחנכים, במורים ובמדריכים, והייתה גם קבוצה של מבוגרים, תושבי עפולה ונציגי העיר, שבראשם ראש העירייה אבי אלקבץ. בראש המסע, ההכנות והארגון עמדה תמר דגמי.

המשלחת הגדולה והמגוונת הזאת נסעה ברחבי פולין בחמישה אוטובוסים, ארבעה של הצעירים ואחד של המבוגרים. המסלול כלל את האתרים המספרים מקצת מן ההיסטוריה הארוכה של יהדות פולין ובעיקר את הסיפור הטראגי של סופה בשואה. הדרך עברה בערים הגדולות לודז', וארשה, לובלין, זמושץ' וקרקוב וגם במקומות קטנים יותר כמו ליז'נסק, ז'שוב ודז'אוז'יצה, הלבבות בכו במחנות ההשמדה, כמו מאידנק, בלז'ץ, בירקנאו ואושביץ. אתרים אלה ואחרים כמותם הם היעד של רוב משלחות הנוער היוצאות מהארץ לפולין.

אולם אותנו מעניין היעד הנוסף של משלחת עפולה – העיר התאומה בילגוראיי. הבילוי המשותף עם בני בילגוראיי התאפיין בתערובת של עצב לזכר הקהילה היהודית ושל שמחת מפגש בין צעירים משתי הערים התאומות.

בגלל גודלה של הקבוצה מעפולה לא הייתה אפשרות ללון בבילגוראיי, כי בית המלון המצוי שם צר מלהכיל, ובכל זאת בילגוראיי ונציגיה היוו מוקד חשוב בביקור המשלחת. זמושץ' נבחרה כמקום הלינה הקרוב ביותר עבור המשלחת ושם התקיים המפגש הראשון בינה לבין הבילגוראיים. לאולם שנבחר למפגש הגיעו תלמידי בית הספר התיכון מבילגוראיי עם מנהלת בית-הספר, עם ארתור בארה, סגן ראש העיר וידידינו הותיק והמוכר, עם אנשי

בילגוראיי נוספים ועם שמוליק עצמון-וירצר, שבא להתארח בבילגוראיי לכבוד המאורע. נאמרו ברכות והצעירים משני העמים חיכו לרגע, שבו יוכלו לשיר, לרקוד ולשמוח יחד, כיאה לבני הערים התאומות.
הם שרו יחד באנגלית:

We are the world
We are the children
We are the ones who make a brighter day

ומי יכול היה לא להצטרף למשאלה המשותפת הזאת, בעיקר אחרי הביקור הקשה באותו בוקר במאידנק. הם שרו יחד בעברית "הבאנו שלום עליכם", ומי לא חש את הלהט בשירתם וברקיעות רגליהם המרקדות של בני הנוער הישראלי מעפולה.

למחרת בבוקר נסעה המשלחת למחנה ההשמדה בלז'ץ, שרבים מאוד מיהודי בילגוראיי נספו בו.
ושוב, באווירה שונה, כמובן, הצטרפו לביקור הזה אנשי בילגוראיי. אחרי הסיור באתר ובמוזיאון ואחרי הסברים שהשמיעו מדריכי הקבוצות, נערך טקס מרשים ליד האנדרטה, המצויה ממש במקום, שבו הושמדו יהודי קהילות רבות כל כך, ששמותיהן חרותים על גבי מצבות האבן סביב. ברחבת הטקס עמדו אנשי משמר כבוד, לבושי מדים, עם דגלי פולין ובילגוראיי מזה וחברי המשלחת עם דגלי ישראל ועפולה מזה. את נרות הזיכרון הדליקו ראשונים שרה אבינון, אשת העדות של המשלחת וילידת בילגוראיי ושמואל עצמון-וירצר, איש התיאטרון הישראלי ושומר גחלת היידיש בארץ, יליד בילגוראיי ואזרח כבוד בה. אחר כך הדליקו נרות זיכרון שני ראשי הערים, של עפולה ושל בילגוראיי. שניהם נשאו נאומים והדגישו את חשיבותו של הזיכרון, וכדברי אבי אלקבץ "הזיכרון אינו מצטמצם ליום או לשבוע ... הוא לעד ולנצח".
שמואל עצמון קרא את חזון העצמות היבשות מספר יחזקאל בעברית ובתרגום לפולנית.
בהמשך הטקס הוקראו קטעים והושרו שירים על ידי קבוצות של המבוגרים והצעירים מן המשלחת.
הטקס המרשים הסתיים בשירת שני ההמנונים, הפולני והישראלי.
יש לציין, שבמקומות שונים במהלך המסע התקיימו טקסים, שהושקעה בהכנתם עבודה רבה, הובא לביצועם ציוד רב של הגברה, כלי נגינה וכדו' והשתתפו בהם רבים מחברי המשלחת.

מבלז'ץ נסעו כולם לבילגוראיי. כאן, כל עוד אור היום אפשר זאת, צעדה המשלחת למקום הפרוייקט ההולך ונבנה של מה שהם מכנים בשם "השטעטל", כלומר העיירה היהודית של פעם: מבנה גדול עשוי עץ, שחלק ניכר ממנו כבר בנוי, ובמרכזו ייבנה בעתיד בית כנסת. יש בו הכנה לחנויות תיירות, מזכרות, בתי קפה וכדו' למטה, דירות מגורים המיועדות למכירה ולהשכרה למעלה, ובחזית – בית בשביס-זינגר, שאמור להוות מוזיאון המוקדש לסופר היהודי-בילגוראיי ולזכר הקהילה. ארתור בארה הסביר, שרה אבינון תרגמה וחברי המשלחת הקשיבו והתבוננו בפרוייקט ההולך ונבנה.
בדרך לאוטובוסים עברו והצטלמו חברי המשלחת ליד פסל הספסל של בשביס זינגר.

ושוב, באווירה חגיגית ועליזה נפגשו בני הנוער מעפולה עם אלה מבילגוראיי. הוגש כיבוד, נישאו נאומים וברכות של שני ראשי הערים, של שמוליק עצמון ואחרים, להקת ריקודים ותזמורת עממית של בילגוראיי הופיעו בקטעי פולקלור, הצעירים מעפולה שרו, כשקהל הצעירים משתי הערים מנפנף בדגלוני ישראל שחולקו מראש, וכולם חיכו לרגע, שיוכלו שוב לרקוד יחד. לבסוף, בהנחיית מרקידה מקומית יצאו כולם ברונדו גדול לצלילי פולונז.

לסיום, כמה מילים אישיות. הצטרפתי למשלחת עפולה כאשת עדות, לפי בקשתן של תמר דגמי ושל דליה רז חברתנו, ממש ברגע האחרון, כשבוע לפני היציאה מהארץ. במהלך המסע סיפרתי להם את סיפור הילדות המוזרה שלי שהחלה בבילגוראיי, נמשכה במקומות שונים בתקופת השואה ואחריה, סיפור המלווה אותי כל חיי. הם הקשיבו לי בוארשה, בבילגוראיי, בקרקוב ותוך כדי נסיעות ארוכות בחמישה אוטובוסים. הם הקשיבו, רבים גילו עניין והחזירו לי יחס חם ואוהב. בזכותם, למרות שהיו לי לבטים והיסוסים אם להצטרף למשלחת כאשת עדות, אני מרגישה שהיה כדאי ומקווה שמשמעויות הסיפור שלי ילוו את הצעירים גם בעתיד".

שרה אבינון

קליפ היום הרביעי של המסע - האזכרה בבלז'ץ, קבלת הפנים בבילגוראיי [לצפייה לחץ על הקישור או התמונה]

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=9-fa7kROQis

להלן נאומו של ראש עיריית עפולה מר אבי אלקבץ במעמד האזכרה בבלז'ץ

משלחת יקרה
נציגי ציבור, הורים, מורים ותלמידים יקרים

החיים הם מסכת אירועים מורכבים ומתעתעים .
לפני כשנה, סמוך למסענו לפולין זכינו לקבל את פניו של גלעד שליט שחזר לחיק משפחתו אחרי חמש וחצי שנים של שבי, והצליח לרגש את כל עם ישראל כאילו היה זה בנם היחיד של כל אחד מאתנו.
ואני מזכיר זאת כאן, על אדמת פולין, שעליה הוקמו מחנות עבודה, כפייה ומחנות מוות, בהם נרצחו שישה מליון יהודים וביניהם מליון ילדים. כדי לסבר את האזן ואת הלב, שאינם מסוגלים להבין את עוצמת ההשמדה, שאינם מסוגלים לקלוט את משמעות ההרג של שישה מליון בני אדם, שהתרחשה כאן לפני 65 שנים, בתקופה שאנו קוראים לה "השואה ."

ראו , איזו דאגה מילאה את ליבנו לגורלו של אדם אחד, שלא הכרנו! ?
מה לא עשינו כדי להציל אדם אחד! ?
מה לא עשינו כדי להציל יהודי אחד! ?

כעת תארו לעצמכם, תלמידים יקרים ,
מליון ילדים נרצחים .
שישה מליון יהודים נרצחים .
איזה כאב, איזה חורבן ! ?
הדעת אינה סובלת, אינה קולטת את הזוועה שנעשתה כאן, על אדמה זו, בתכנון מדוייק של הגרמנים הנאצים, שמניעיה היו שנאה על עצם יהדותם בלבד .
כך עלה הכורת האפל, הטמא, האכזרי בתולדות האנושות, על יהדות מפוארת עתיקת יומין, שכללה גברים, נשים וטף. יהדות בעלת מורשת ומסורת עליה שמרו בכל נפשם ומאודם .
משטר אכזרי זה הפך ערים שוקקות חיים יהודיים לשממה, ישיבות גדולות של תלמידי חכמים מפוארים כמו זו שהיתה בלובלין, בה בקרנו אתמול, הפכו להררי אפר .

הגטאות התרוקנו מהר מיושביהם היהודים, אשר הובלו למחנות המוות, שם נחנקו ונשרפו בגין חטאם הנורא מכל - היותם יהודים .
המפלצת הנאצית ביקשה להלך בדרכו של המן הרשע אשר ביקש להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד, רק משום שמנהגיהם שונים ממנהגי ממלכת פרס ומדי .
לשני הצוררים הללו, המן המקראי והיטלר הגרמני, היתה מטרה משותפת והיא : להשמיד את זיכרון עם ישראל מעל פני האדמה. הם השתמשו בשנאה כדי ללבות את אש השריפה .
האחד נכשל, אך השני הצליח להשמיד חלק גדול מעמנו .
ואולם שניהם נכשלו בדבר אחד, הם לא הצליחו למחוק את עם ישראל מהתודעה, מהזיכרון .
מהזיכרון שלנו, היהודים. ומהזיכרון הכלל אנושי. וזיכרון זה משמש הרתעה מפני הישנותם של אירועים מעין אלו בשנית .
תלמידי עפולה היקרים והקרובים ללבי .
בשנתיים האחרונות יצאנו לפולין שלא כהרגלנו בשבוע הזיכרון לשואה ולתקומה, וזאת כדי להכריז על מלחמת חורמה כנגד השכחה. הזיכרון לאשר קרה לעמנו בתקופת השואה, הוא ערך עליון, עליו אנחנו מחנכים ואותו אנו מקדשים.
ביציאתנו בעת הזאת לפולין, אנו מכריזים קבל עם ועולם, כי הזיכרון שלנו אינו מצטמצם לגבולות של זמן מוגדר, לא של יום, ולא של שבוע, אלא הוא נצור בליבנו כל הזמן. לעד. לנצח .
ובאשר לשנאה שליבתה את אש המשרפות במחנות ההשמדה, אני מבקש לצטט בפניכם את דברי המשוררת הפולנייה זוכת פרס נובל וויסלווה שימבורסקה אשר כתבה כך על השנאה:
"אל תשאירו את השנאה לבדה.
העתיד שייך לכם כמו שהוא שייך לה, הילחמו בה .
בשמם של המתים ובשמם של החיים ובשמם של כל אוהבי האדם .
ותבוא זעקתם של המתים אל מנוחתה
ונאמר לפנינו שירה חדשה .
שירת האדם."
כראש העיר עפולה קבלתי החלטה ערכית להילחם על שימור הזיכרון הקולקטיבי של תודעת השואה, ולקדש מלחמת חרמה כנגד השנאה, אשר הובילה לאסון הגדול ביותר בתולדות האנושות ובהיסטוריה של עם ישראל .
על שימור הזיכרון אנו נלחמים על ידי לימוד מעמיק של ההיסטוריה שהובילה לאסון זה, ועל ידי הוצאת משלחות לפולין הכוללות תלמידים, הורים, מורים ונציגי ציבור. משלחתנו היא מהמשלחות הגדולות היוצאות מהארץ לפולין .
בשנאה אנו נלחמים בהחלטה אסטרטגית שקבלנו על עצמנו להרבות את האהבה בין אדם לרעהו, ללא הבדל בין גזע, דת ומין.
וכך, לפני כשנתיים, ביקרתי כאן בפולין, בעיר בילגוראיי, עיר הולדתה של גב' דליה בר, יקירת העיר עפולה, מחנכת דגולה העוסקת היום בחינוך מבוגרים, שבנה רועי בר, יושב ראש ועד ההורים העירוני, במטרה לכרות ברית ערים תאומות עם בילגוראיי. עיר קטנה שרוב תושביה היו יהודים שעסקו בלימוד, מסחר וחקלאות. והנה ביום אחד עלה הכורת גם עליהם ורובם הובאו למחנות השמדה, חלקם זכו וניצלו בזכות אנשים טובים מבין הפולנים שחיו בבילגוראיי, ואף זכו לקבל מעמד של חסידי אומות העולם .
בעיר הזאת, שקיבלה את פנינו בשמחה, באהבה גדולה וברצון עז להכיר אותנו כבני אדם, לא רק כקורבנות, נולדו וחיו גדולים כמו הסופר איציק מאנגר, השחקן שמוליק עצמון, הנמצא כאן אתנו, מאמן הכדורגל הלאומי שלמה שרף, רבנים גדולים ואנשי תרבות .
החלטתי כי על השנאה רבת השנים נגיב באהבה גדולה .
את הבורות נחסל על ידי לימוד, את הפחד המובן מפני הפולנים, שבארצם הושמדו יהודים רבים, נמיר בהיכרות, בשיח ובקירבה .
נכיר זה את זה , נבקר זה אצל זה .
נוקיר תודה למצילים ולא נשכח את אשר קרה כאן על אדמת פולין. אדרבא, עצם קיומנו יעיד כדברי המשורר חיים גורי כי :
"לגטו השרוף הקמנו פה גל עד,
גל עד חיים, אשר לנצח לא ייתמו"

תלמידים יקרים,
רק התחלנו את המסע, המסע הקשה מכל, המסע העוטף את הלב והנפש בעצב, בכאב, אך גם בתחושה של יראת כבוד מול עוצמת העם היהודי אשר נשרף במשרפות אש אך לא אוכל. מתוך האפר, כמו עוף החול האגדי, הוא מצמיח מחדש את נוצותיו ומחדש את חייו בארצו. המסע הזה ייטע בכם, רגע אחרי רגע, את תחושת הגאווה על השתייכותכם לעם היהודי הנאצל .
היו חזקים בתהליך השינוי אשר יתחולל בכם למען הזיכרון, למיגור השנאה, למען אהבת האדם.

ראש עיריית עפולה אבי אלקבץ וחברתנו שרה אבינון.

תמונות מהאזכרה בבלז'ץ – צילום אביעד זמיר ותמיר לוי

ראשי הערים של בילגוראיי ועפולה מדליקים נרות

ראשי הערים של בילגוראיי ועפולה נושאים דברים

שרה אבינון ושמוליק עצמון מדליקים נר

שני ראשי הערים עם שמוליק עצמון והנחת זר ע"י יאנוש רוסלן ראש עיריית בילגוראיי

קבלת הפנים למשלחת מישראל בבילגוראיי

ליד האתר הנבנה והמשחזר "שטעטל" יהודי וליד פסל בשביס זינגר

שולחנות עמוסים תקרובת לרוב.

נאומים ודברי ברכה של ראשי הערים והחלק האמנותי

יצירת חברויות, היכרויות, החלפת מזכרות וריקודים משותפים

התארגנות לקראת סיור נוסף של חברי ארגון יוצאי בילגוראיי לפולין ולבילגוראיי.

מסע נוסף לפולין עם דגש על בילגוראיי נמצא עכשיו בהתארגנות. הכוונה להוציא קבוצה לסיור שיתקיים בין התאריכים 30 ביולי – 09 באוגוסט 2013. גם את המסע הזה תדריך ד"ר אמונה נחמני גפני. תכנית המסע כבר מוכנה ואנו רק ממתינים לקבלת המחירים כדי להפיץ אותה בין חברינו. זה כבר הזמן, אפילו לא באופן מחייב, לשמוע מכם מי מעוניין להשתתף בסיור זה. המטרה היא לקבל מכם התרשמות ראשונה על הגודל הצפוי של הקבוצה, כי לגודל הקבוצה יש משמעות במחיר הסיור. מי שכבר יודע שסיור זה מעניין אותו מתבקש להודיע על כך במייל לישראל בר-און baron-i@zahav.net.il

תעודת זהות של יהודי שנולד ב 1878 בבילגוראיי שהופקה ביאנוב לובלסקי.

ידידתי צפרירה שמוקלר, מי שעומדת בראש ארגון יוצאי פולטוסק [*Pułtusk*] בארץ ולאחרונה הקימה מן העפר גם את ארגון יוצאי ינוב לובלסק [*Janów Lubelski*] העבירה לידי צילום של מסמך זה. ביקשתי את עזרתו של חברנו שמוליק עצמון שהבהיר לי שמדובר בתעודת זהות שבעליה היה יליד בילגוראיי בשנת 1878, האיש עבר לגור בינוב הנמצאת כ 30 ק"מ מבילגוראיי כשבניהם נמצאת העיירה פרמפול. התעודה הונפקה ב 1931, שמו של בעל התעודה פורשטאדט חיים, שם האב פייבל ושם אמו רוחלה', צבע עיניים אפור, שיער אפור גובה בינוני [בקיצור יהודי אפור...] מי מכיר מי יודע?

Nr. 28
Nazwisko Forsztadt
Imię Chaim
Data urodzenia 4. III. 1878 r.
Miejsce urodzenia m. Biłgoraj
Imię ojca Fajwel matki Ruchla
Zawód [redacted]
Miejsce zamieszkania m. Janów-Lub.
Wzrost średni
Twarz owalna
Włosy siwe
Oczy siwe
Znaki szczególne żadne
Wydany dnia 8 czerwca 1931 r.
Burmistrz
Pieczęć gminy
Podpis
MAGISTRAT MIASTA JANOWA
(Własnoręczny podpis osoby wyszczególnionej w dowodzie)
Stosownie do art. 19 rozp. Prezydenta R. P. z d. 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 309) zaświadczam, że wymieniony (a) w niniejszym dowodzie
P. .....
jest obywatelem (ką) polskim (ą), co zostało stwierdzone na podstawie .....
Urząd .....
Pieczęć powiatowej władzy administracji ogólnej
Nr. .....
Dnia .....
Podpis

העברת העתק הארכיון של ארגון יוצאי בילגוראיי לידי "יד-ושם"

מאז הקמת הארגון שלנו מחדש לפני כשבע שנים התרכזו בידנו חומרים שונים שיש להם זיקה ישירה או עקיפה לבילגוראיי. החומר הזה נאגר במחשב שלי וכולל מאות תמונות מן העבר, תמונות עכשויות הקשורות לעיירה בילגוראיי ולמורשת היהודית שלה, לבני הדורות השונים של תושביה היהודיים, רשימות נספים, כתבי סיפרות, כתבות, חלקים מתורגמים מתוך ספרי הזיכרון של בילגוראיי, אתר האינטרנט, התכתבויות, מיילים שנתקבלו ושנשלחו, סיפור הקשר עם תושבי בילגוראיי של היום, וכיו"ב. תמיד חשבתי שלא טוב שהחומרים נמצאים רק אצלי ושאפילו לצורך גיבוי שלא לדבר על ההמשכיות, וצרכי מחקר ואינפורמציה עתידית ראוי שהחומר ישמר גם אצל גורם נוסף. בעקבות הקשר שנוצר בין ארגוננו לבין "יד-ושם" הם נענו לבקשתי, שלחו אלי ב 03.12.12 שניים מעובדיהם והם העתיקו את כל החומר שבידי במטרה להקים במאגר הנתונים שלהם תיקייה ממוחשבת של בילגוראיי.

על תוכנות עצי משפחה של חברת מיי הריטאג' (MyHeritage) ועל העמותה הישראלית לחקר שורשי המשפחה.

במפגש האחרון של סניף העמותה הישראלית לחקר שורשי המשפחה סניף רעננה והשרון הועלתה על ידי חברי העמותה הבקשה לסדנה ללימוד תוכנה לבנית עץ משפחה מאי האריטג'. מאי האריטג' היא חברה ישראלית מצליחה ולה כ70 מיליון עצי משפחה. בעבר ערכה העמותה סדנה כזאת במעבדת המחשבים של בית ספר אוסטרובסקי בהשתתפות 25 חברים. אחד הלקחים מהסדנה הזאת היה שיש לחלק את המשתתפים לשתי רמות - מתחילים ומתקדמים.(כדי למנוע הפרעות אלה לאלה). נראה שגם הסדנה הבאה תערך בית ספר אוסטרובסקי ברעננה - 20 מחשבים וחניה סבירה. מי שמעוניין להצטרף מתבקש להתקשר לעמותה דרך הקישור המצ"ב ולציין אם את הרמה המתאימה לו מתחילים או מתקדמים

אתם מוזמנים לקרוא מאמר מעניין על חברה זו -
http://technation.themarker.com/hitech/1.1875655#.ULhHTLy_Wmo.email
מוזמנים לעיין באתר העמותה לחקר שורשי המשפחה –
http://www.isragen.org.il/siteFiles/13/76/5676.asp

מוזיאון יהודי פולין בוורשה

קישור זה התקבל מלילי הבר יו"ר התאחדות יוצאי פולין בישראל. פרויקט מדהים, מרשים, נפלא, גדול, מלהיב. צפו בסרטון קצר עליו ב:
http://www.youtube.com/watch?v=tLeFlEq4z7U&feature=share

המוזיאון לתולדות יהודי פולין הוא מוזיאון בבנייה, הממוקם בשטח שבו נמצא בעבר גטו ורשה, במקום שבו ניצב בניין מפקדת היודנראט, ליד רחוב אנילביץ' ומול האנדרטה לזכר גיבורי גטו ורשה של הפסל נתן רפפורט. אבן הפינה למוזיאון הונחה ב-2007, והוא עתיד להיפתח ב-2013. חלל המוזיאון יכיל תערוכות מתחלפות (1,300 מ"ר) ותצוגה קבועה (4,300 מ"ר). התערוכות המולטימדיות יציגו את הקהילה היהודית שחייתה בפולין במאות השנים האחרונות, ויחולק לחללים נפרדים אשר ייוחדו להיסטוריה לפי תקופות: יהדות פולין בימי הביניים, באיחוד הפולני-ליטאי, בימי הרפובליקה הפולנית השנייה, בשואה ובתקופה שלאחריה. הבניין, מבנה מודרני עשוי אבן וזכוכית, תוכנן על ידי האדריכלים הפינים ריינר מהלמקי ואילמרי להדלמה. הרעיון להקים מוזיאון שיוקדש להיסטוריה של יהודי פולין נולד עוד ב-1997; וכבר באותה שנה הפשירה עיריית ורשה למטרה זו את השטח היחידי בתחומי הרובע היהודי לשעבר שנותר לא בנוי. המוזיאון נוסד רשמית בשנת 2005. ב-2007 החל לפעול המרכז החינוכי של המוזיאון, המארגן קורסים וסדנאות בפולין. ביוני 2007 נערך טקס הנחת אבן הפינה, במעמד נשיא פולין לך קצ'ינסקי, שר התרבות קז'ימייז' מיכאל אוּיַזְדוֹבסקי, ראש העיר ורשה, ההיסטוריון היהודי-פולני ניצול השואה, יושב ראש אגודת המכון היהודי ההיסטורי בוורשה, מריאן טורסקי, והתורם הראשון מארצות הברית, ויקטור מרקוביץ'. בין התומכים בוורשה בהקמת המוזיאון החדש להיסטוריה היהודית בפולין הייתה ממשלת גרמניה, שתרמה בשנים 2006–2007 חמישה מיליון אירו למטרה זו. ב-2009 השיק המוזיאון את פורטל האינטרנט "השטעטל הווירטואלי", הפועל בפולנית, אנגלית, גרמנית ועברית, ומכיל סקירה היסטורית, סטטיסטיקה, מפות ותמונות של אלפי העיירות

היהודיות. מנהלי הפורטל שואפים שהוא יכלול מידע על כל קהילה יהודית שהתקיימה בפולין, עד הזעירה שבהן. [מתוך הוויקיפדיה]

"ורשה זה לא רק גטו" ראיון ראשון עם שגריר פולין בישראל - כתבה שהתפרסמה בהארץ 14.12.12

השגריר הפולני החדש, יאצק חודורוביץ', רוצה ללמד את הישראלים שיש בפולין אטרקציות לתיירים, ולא רק אתרי שואה. עורך הראיון - עופר אדרת.

שגריר פולין בישראל, יאצק חודורוביץ', נזהר בלשונו כשמבקשים ממנו להתייחס לתקופה ששירת כשגריר ארצו בדמשק. על התקופה הסורית בקריירה הדיפלומטית שלו, שהסתיימה ב-2008, הוא מעדיף שלא לדבר. "החוויות האישיות שלי בסוריה אינן רלוונטיות", הוא אומר. "העיקר שיש לי ידע על האזור, שעוזר לי להבין את המצב בסביבה של ישראל".

זה הראיון הראשון שחודורוביץ', בן 48, מעניק לתקשורת מאז נכנס לבניין השגרירות הפולנית בתל אביב. השגרירות ממוקמת בבניין דירות תל אביבי טיפוסי, בלב שכונה שקטה ונעימה. מעלית ישנה וקלאוסטרופובית, מהסוג שאפשר למצוא בערים בעלות עבר קומוניסטי כמו ורשה, מובילה ללשכתו הנאה.

"היחסים בין פולין לישראל וליהודים הם בעלי אופי מיוחד", אומר הדיפלומט המנוסה, איש משרד החוץ הפולני זה 20 שנה. בתפקידו החדש יש לו שאיפה מרכזית, הנשמעת לא מסובכת, אך כדי להצליח ולממשה עליו להתמודד עם רגישויות ומתיחויות רבות. "אנחנו נחושים להיבנות על העבר, אבל להסתכל לעבר העתיד", אומר חודורוביץ'. "אסור לנו להותיר מאחור את ההיסטוריה בת אלף השנים של יהדות פולין ואת הסוף הטרגי של 3.5מיליון יהודי פולין. אבל בלי לשכוח את העבר, העתיד של יחסינו נראה מאוד מבטיח".

התמונה הסבוכה נחשפת כשמבקשים לפרוט למעשים את האמירה הזאת. כשהוא מתאר את תפישתו מדבר חודורוביץ' על "ההיסטוריה המשותפת" של הפולנים והיהודים ודורך על אחד המוקשים הנפיצים ביותר: התפישה הרווחת בפולין, שרואה בפולנים קורבנות של השואה ונמנעת מאזכור חלקם בה.

"למחצית מהיהדות יש שורשים פולניים. הסוף הטרגי של יהדות פולין אירע במחנות מוות בפולין, שהיתה כבושה על ידי הנאצים. לפעמים זה עדיין בעייתי מבחינתנו להסביר למה מחנות ההשמדה היו בפולין. אנחנו עדיין צריכים להתעמת עם המונח 'מחנות המוות הפולניים' ואנחנו רגישים לכך באופן מיוחד. הסיבות לכך שהמחנות היו בפולין היו פרקטיות ולוגיסטיות. הגרמנים החליטו שיהיה קל יותר לקצר את המרחק בין הקהילות לבין מה שאחר כך למדנו שהיו מחנות מוות".

מוקש נוסף בדרך לעתיד המשותף הוא מה שהשגריר מכנה "טיולי השואה", שמשתתפים בהם תלמידי תיכון ישראלים. "הרבה נעשה ב-20השנים שהקבוצות האלה באות לפולין. בהדרגה כללנו בתוכנית המסעות גם ביקורים ב'אטרקציות אחרות' שיש בפולין, ולא רק באתרי שואה", אומר חודורוביץ'. "יותר ויותר קבוצות של תלמידים מישראל פוגשות צעירים פולנים. אני מקווה שגם המוזיאון החדש שיקום בוורשה יהיה יעד לתלמידים הישראלים, ושיהיה מקום מפגש לבני שני העמים".

כאשר חודורוביץ' מונה את שבחי המוזיאון החדש, שייפתח בעוד שנה וחצי באתר שעמד בו גטו ורשה, קשה לעצור את שטף הדיבור שלו. "זה יהיה מרכז תרבותי, שיציג את ההיסטוריה של יהדות פולין ושל התרבות העשירה שלה. המוזיאון יהיה המוסד הראשון והיחיד שיתמקד בהיסטוריה של יהדות פולין, ברוח המאה ה-21", הוא אומר. המוזיאון החדש יהיה, לדבריו, "חלק מהטרויקה הגדולה", ששתי צלעותיה האחרות הן מוזיאון יד ושם בירושלים ומוזיאון השואה בוושינגטון.

האם פולין תהיה אי פעם יעד תיירות נורמלי לישראלים, בדומה לברלין למשל?

"אני חושב שהיא כבר עכשיו יעד נורמלי. אנחנו רואים יותר ויותר ישראלים שנוסעים לסוף שבוע בקרקוב או בוורשה. הם באים ליהנות מהמקומות האלה ולעשות שופינג. גם בישראל רואים קבוצות חדשות של מבקרים פולנים – לא רק צליינים קתולים שמחפשים את הארץ הקדושה, אלא גם צעירים שבאים לבלות סוף שבוע בתל אביב. התדמית הרווחת בשתי המדינה – שישראלים באים לפולין בעיקר לביקור באתרי שואה ופולנים באים לישראל בעיקר כדי לבקר באתרים הקדושים – עדיין נכונה. אבל המצב משתנה".
לפולין יש תדמית מורכבת בעיני הישראלים.
"אנחנו מודעים למורכבות של התדמית הפולנית בישראל ולבעייתיות שלה. לכן אנחנו רוצים שיבקרו אצלנו לא רק בטיולי השואה. לכן אנחנו אומרים, 'בואו לעשות שופינג בוורשה', ובאמת כבר התחילו לעשות זאת. זאת התקדמות ענקית, אבל עדיין לא הגענו למטרה. אתה יכול לראות בעצמך שהרבה ישראלים מבקשים ומקבלים דרכונים פולניים, יותר ויותר ישראלים לומדים בפולין כסטודנטים. זה תהליך שנע בכיוון חיובי, אבל יש עוד הרבה מה לעשות".
בעשורים האחרונים דומה שהפולנים גילו מחדש את היהודים שלהם. תיירים שמבקרים בקרקוב, למשל, מוזמנים לפסטיבל היהודי, לקנות ספרים יהודיים בחנות שמתחת לאחד מבתי הכנסת, להאזין למוסיקת כליזמרים מקורית ב"כליזמר האוס", לטעום מאכלים יהודיים כשרים במסעדות ולבלות בבתי קפה המעוטרים בשלטים בעברית. באוניברסיטה מוצעים קורסים בעברית וביידיש. בשנה החולפת צוינה ברחבי העולם "שנת יאנוש קורצ'אק", בסדרת אירועים שממשלת פולין הייתה מעורבת בהם. בשנה הקרובה ייחנך המוזיאון החדש בוורשה ויצוין יום השנה ה-70למרד גטו ורשה.
לא כולם תמימי דעים באשר למחויבות הפולנית ליהודים. יש מי שרואה בהתייחסות ליהודי פולין ולתרבותם מגמה שמייצגת את הממשלה ואת האליטה התרבותית יותר מאשר את העם. למעשה, אפשר לומר שהעניין שמגלה פולין ביהדות עומד ביחס הפוך למספר היהודים במדינה. רק כמה אלפי יהודים, רובם זקנים, חיים היום בפולין. מספרם המדויק אינו ידוע.
"אנחנו מחיים את החיים היהודיים בפולין. ראש הממשלה נלחם באנטישמיות. באופן כללי אנחנו מגלים עמדה חיובית כלפי מדינת ישראל ואנחנו מארחים בקביעות קבוצות של צעירים מישראל בוורשה, בקרקוב וגם בלובלין", אומר חודורוביץ'.
היחסים בין המדינות עמדו למבחן בסוף נובמבר, כשהעצרת הכללית של האו"ם החליטה להכיר בפלסטין בגבולות 1967 כמדינה משקיפה, שאינה חברה מלאה בארגון. פולין, כמו גרמניה, נמנעה בהצבעה. "ישראל רואה בפולין חברה שלה. כחברה, פולין לא תמיד תומכת ב-100%במדיניות של ממשלת ישראל. יש לנו עמדה ביקורתית כלפי ההתנחלויות", הוא מסביר.
אחד הנושאים הרגישים ביחסים בין שתי המדינות הוא השבת הרכוש שנגזל מיהודי פולין במלחמת העולם השנייה והולאם לאחר מכן על ידי השלטון הקומוניסטי. רוב מדינות מרכז אירופה ומזרחה כבר אימצו מדיניות של מתן פיצויים על הרכוש שנגזל או חוקקו חוקים המסדירים עניין זה. פולין לא עשתה כן. יהודי המעוניין לקבל פיצוי על רכוש שאבד לו בפולין נדרש להגיש תביעה רגילה בבית משפט. בארגון היהודי העולמי להשבת רכוש (איל"ר) טוענים כי ההליך הזה מסובך, יקר ולא יעיל, וקוראים לפולין לאמץ מדיניות למתן פיצויים או להסדיר את הסוגיה בחקיקה.
"מבחינה חוקית, המצב של פולני ממוצא יהודי ויורשיו אינו שונה מהמצב של אזרחים פולנים אחרים", אומר חודורוביץ'. "אין חוק לפיצוי על רכוש שנלקח. יהודים יכולים לתבוע את רכושם בבתי המשפט. עשרות ומאות יהודים השתמשו בערוץ הזה ב-20השנים האחרונות, עם תוצאות טובות מאוד. מאז 1997גם הוחזרו מאות אתרים לקהילות היהודיות של פולין. זה מקור המימון של החיים היהודיים בפולין".
לילי הבר, יו"ר התאחדות יוצאי פולין בישראל, אומרת בתגובה לטענה זו, כי היקף תביעות הרכוש שהוגשו והתקבלו "בטל בשישים", כי מספר הנכסים בבעלות יהודים לפני השואה היה "מעל למאה אלף". ביחס לטענתו של השגריר הפולני על החזרת אתרים לקהילות היהודיות אומרת הבר: "יש עוד אלפי בקשות שלא נדונו. ובכלל, מדובר רק בנכסים שרשומים על שם הקהילה היהודית. הרשימה הזאת לא כוללת נכסים כמו בתי כנסת או גימנסיה עברית, ששייכים לעמותות שתרמו אותם לקהילה. מה שהוחזר זה בתי קברות – שהקהילות מתקשות לתחזק".

הבר, ששטחה את השגותיה לפני חודורוביץ' לאחר כניסתו לתפקיד, מפנה טענות קשות לממשלת פולין. "הממשלה הפולנית לא יכולה לדרוש מממשלת ישראל לדבר עם הפלסטינים, בלי שהיא עצמה מוכנה לנהל אתנו משא ומתן על הרכוש. הם החליטו לא לדבר. אני שואלת – הרצחת וגם ירשת? הם חושבים שלא שווה להתעסק בזה, כי ממילא כולם ימותו".
חודורוביץ' מודע לבעייתיות של סוגיית הרכוש. "צריך להבין את המורכבות של הנושא. גבולות פולין שונו אחרי המלחמה, אוכלוסיות יושבו מחדש, המערכת הכלכלית השתנתה. העניין מורכב גם בשל מספר התובעים – בגללו קשה מאוד לנהל את עניין הרכוש. קשה לדמיין שהפיצויים יוכלו להיות אפילו קרובים – במונחים פיננסיים – לערך האמיתי של הנכסים".
הפולנים והיהודים זקוקים זה לזה
"התשוקה להכיר את העבר היהודי מייצרת בפולין נוסטלגיה וגעגועים נעימים למשהו שאיננו, לאיבר שנגדע, לחסך ולריק. אבל צריך להיזהר: הזיכרון הזה מרוחק", אומר פרופ' יאצק ליאשק מהאקדמיה למדעים בפולין.
ליאשק ביקר השבוע בישראל, לצורך השתתפות ביום עיון שקיים מכון משואה. בשיחה עם "הארץ" הוא סיפק זוויות נוספת על ההתמודדות של הפולנים עם עברם: "הזיכרון של הטראומה בונה את הזהות שלנו כפולנים. אנחנו מנסים להסתכל בצורה הבשלה ביותר על ההיסטוריה שלנו, להתעמת עם האמת המלאה ולהביט בה – בלי תעמולה, בלי מיתוסים, בלי אינדוקטרינציה אידיאולוגית. בלי לחפש מי היה קורבן גדול יותר.
"אנחנו חייבים להסתכל על ההיסטוריה שלנו, לדבר על כל מה שהיה נפשע, על ההתנסויות הלא נעימות ועל ההתנהגות השלילית של הפולנים. אסור להעמיד פנים, לא לחמוק ולא לשקר. הפולנים לא חוללו את שואת היהודים. הגרמנים היו אדריכלי השואה. אבל היו מצבים שהפולנים תמכו בה. אסור להסתתר מאחורי טענות כמו 'אלה היו שולי החברה' או 'אספסוף'. צריך לקבל עלינו את האחריות לכך באומץ לב".
היחסים בין ישראלים לפולנים עומדים בעיצומו של תהליך נורמליזציה, לדבריו. "הפולנים רואים שיש חלק יהודי בהיסטוריה שלהם. היהודים יודעים שבהיסטוריה שלהם יש חלק פולני. אנחנו זקוקים זה לזה. אבל בתנאי אחד: שנדבר על הכל".

תערוכה וכנס על יהודי פולין, 17 דצמבר – 27 דצמבר 2012

גם ידיעה זאת הגיעה מלילי הבר יו"ר התאחדות יוצאי פולין בישראל. אוניברסיטת בר אילן עורכת כנס בין אוניברסיטאי בנושא חקר יהודי פולין ותרבותם שיתקיים מ-17 בדצמבר ועד 27 בדצמבר 2012 במסגרת הכנסת תוצג גם תערוכת צילומים "עקבות הזכרון, מבט עכשווי על העבר היהודי בפולין".
מארגני הכנס ביקשו להזמין את המעונינים.

[ראו הזמנה בדף הבא]

אוניברסיטת בר-אילן
הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לתולדות ישראל המגמה לאמנות יהודית
ע"ש קושיצקי

הקתדרה לחקר יהודי פולין ותרבותם
ע"ש מרסל ומריה רוס

Ars Judaica
The Bar-Ilan Journal of Jewish Art
The Michael J. Floersheim Memorial for Jewish Art

הגלריה לאמנות יהודית
ע"ש יהודית וגרשון ליבר

הינכם מוזמנים לכנס בין-אוניברסיטאי בנושא:

חקר יהודי פולין ותרבותם
מגמות חדשות

שיתקיים ביום שני ד' טבת תשע"ג, 17.12.2012

במסגרת הכנס תוצג תערוכת צילומים בינלאומית עקבות זיכרון: מבט עכשווי על העבר היהודי בפולין

Traces of Memory: A Contemporary Look at the Jewish Past In Poland

Galicia Jewish Museum, Krakow

התערוכה תוצג עד י"ד טבת תשע"ג, 27.12.12

10.00-11.00 פתיחת התערוכה:

במבואה של בנין יהדות ע"ש רפפורט
(בנין 410, קומת כניסה)
ברכות:
פרופ' משה קווה, נשיא
His Excellency, Mr. Jacek Chodorowicz,
Ambassador of The Republic of Poland in Israel
פרופ' ירון הראל, ראש המחלקה לתולדות ישראל
על התערוכה:
פרופ' גרשון בקון, ראש הקתדרה לחקר יהודי פולין ותרבותם,
המחלקה לתולדות ישראל

11.00-17.15 הכנס:

בניין 213, קומה שלישית, חדר 320

11.00-12.15 מושב א':
ימי הביניים וראשית העת החדשה

יו"ר: פרופ' גרשון בקון, ראש הקתדרה לחקר יהודי פולין ותרבותם
פרופ' יחזקאל (טד) פראם,
אוניברסיטת בן גוריון בנגב
למה יש שתי הקדמות לספר ים של שלמה?
פרופ' משה רוסמן, אוניברסיטת בר-אילן
עזרת הנשים באשכנז ופולין-ליטא: מרחב המסמן שינוי תרבותי
ד"ר תמר שלמון-מאק, המרכז האוניברסיטאי אריאל והמכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
חוקי עיר, תקנות קהילה-מקורות עירוניים של תקנות קהילתיות בפולין-ליטא

12.15-12.30 הפסקת קפה

12.30-13.45 מושב ב':
עיצוב בית הכנסת כמוקד הביטוי האמנותי של יהודי פולין

יו"ר: פרופ' ברכה יניב, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר איליה רודוב, אוניברסיטת בר-אילן
מפדובה לקאזימיז' שליד קראקוב: על דרכי הרנסנס באמנות יהודית
ד"ר תמר שדמי, המדרשה, אורנים
רישום טקסטים ליטורגיים על קירות בתי הכנסת במזרח אירופה-סיבות ונסיבות
ד"ר סרגי קרבצוב, המרכז לאמנות יהודית, האוניברסיטה העברית
בית הכנסת ההיכל בלבוב: ארכיטקטורה של נאורות והתבוללות

13.45-15.00 הפסקת צהרים

15.00-16:00 מושב ג':
מן המאה הי"ט עד סוף מלחמת העולם הראשונה

יו"ר: פרופ' משה רוסמן, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר גדי שגיב, עמיתי מרטין בובר, האוניברסיטה העברית בירושלים
חידוש התכלת בחסידות ראדזין בסוף המאה הי"ט
ד"ר אוריאל גלמן, אוניברסיטת בן גוריון בנגב והאוניברסיטה העברית בירושלים
צדיקים והעיר הגדולה: החסידות והמרחב העירוני בפולין

16.15-16.00 הפסקת קפה

16.15-17.15 מושב ד':
פולין בין שתי מלחמות העולם ופולין הקומוניסטית

יו"ר: ד"ר איליה רודוב, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר אלה באואר, מכללת סמינר הקיבוצים
כשיהודי פולין פגשו את צ'רלי צ'פלין: צריכת קולנוע בקרב יהודי פולין בין שתי מלחמות עולם
ד"ר אנת פלוצקר, אוניברסיטת חיפה
דווקא פולין: זהויות יהודיות בפולין הקומוניסטית, 1956-1968

בברכה.
רבקה ניב וישראל בר-און.